

Maya Kitap: 195, Mitoloji: 2
1. Baskı, İstanbul Nisan 2019

ISBN: 978-605-7605-06-1

Orijinal Adı: The Nine Worlds

Copyright © Dokuz Diyar. Türkçe yayın hakları Maya Kitap'a aittir. Telif hakları sahibinin izni olmaksızın, hiçbir yolla çoğaltılamaz, kopyalanamaz, dağıtılamaz.

Yayın Yönetmeni: Tahir Malkoç
Editör: Selin Saraçoğlu Bayraklı
Redaksiyon: Ramazan Atıl Karabey
Mizanpaj: Mehmet Büyüktırna
Kapak: Gülay Tunç

Maya Kitap * Sertifika: 14079

Merkez Mah. Kocamansur Sok. No: 6/4 Şişli / İstanbul Tel: 0212 296 97 12
e-posta: info@mayayayinlari.com / www.mayayayinlari.com

Mutlu Basım Yayın - Bahri Mutlu * Sertifika: 18569

Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi C Blok No: 256 Topkapı / İstanbul
Tel: 0212 577 72 08

Dokuz Diyar

İskandinav Mitolojisinden Hikâyeler

Mary E. Litchfield

Çevirmen
Ahmet Eliuz

İçindekiler

Yazarın Önsözü	7
Giriş	9
Odin Bilgelik İçin Mimir'e Gidiyor	21
Kurt Bağlanıyor	38
Ölülerin Yargı Salonu	45
Baldur ve Loki	47
Baldur'un Rüyaları	50
Ökseotu	56
Loki, Tanrılar ve Zanaatkârların Arasını Bozuyor	58
Thiassi, Loki'yi Ele Geçiriyor	68
Thiassi, Iduna'yı Kaçırıyor	76
Tanrılar Yaşlanıyor	82
Loki, Iduna'yı Geri Getiriyor	88
Thor Ve Thrym	94
Thor Ve Skrymir	101
Thor, Meşhur Kazanı Ægir'e Götürmek İçin Maceraya Atılıyor	125
Frey, Odin'in Ulu Tahtı'na Tırmanıyor	134
Frey'in Gerd'e Olan Aşkı	138

Skirnir, Frey Adına Gerd'in Kalbini Kazanmaya Gidiyor **141**
Baldur'un Ölümü **149**
Baldur'un Cenazesi **152**
Hermod, Baldur'u Aramak İçin Yola Koyuluyor **155**
Loki, Ægir'in Ziyafetine Katılıyor **160**
Loki Yakalanıyor **166**
Tanrıların Alacakaranlığı **170**
Sözlük **175**
Kaynakça **183**

yazarın önsözü

İskandinav tanrılarını konu alan bu hikâyeler yazılırken Anderson'ın kaleme aldığı *Norse Mythology*, Rydberg'in *Teutonic Mythology* ile *Younger Edda* adlı eserlerinin çevirileri, Stallybrass'ın tercüme ettiği, Grimm tarafından yazılan *Teutonic Mythology* ve Thorpe tarafından tercüme edilen Saemund'un yazdığı *Edda* benim için zengin birer kaynak oldu.

Her yaştan insanın keyifle okuyabileceği hikâyeler yazmayı amaçladım. İskandinav mitolojisine olan ilgim, çok uzun seneler önce iki kitap sayesinde doğdu: *Heroes of Asgard* (A. & Keary) ve *Wonderful Stories of Northern Lands* (Julia Goddard). Bu kitap, birçok açıdan, aynı konu üzerine yazılan hiçbir kitaba benzemez. Bunu ise kısmen Rydberg'in araştırmalarına borçlu; çünkü mitolojinin kozmografisine dair belirgin düşüncüleri ilk kez ortaya koyarak ortada bulunan tutarsızlıkları gideren ilk isim Rydberg olmuştur.

Tanrıların hikâyesini, çok fazla sayıda okuma yaptıktan ve çok uzun süre düşündükten sonra zihnimde canlandığı şekliyle yazdım. Özellikle "Tanrıların Alacakaranlığı"nda olmak üzere, bazı bölümlerde Saemund'un *Edda*'sındaki şiirlerde yer alan sözcükler

kullanıldı. “Vala’nın Kehaneti”nin ve diğer kehanetlerin bir kısmını Odin’e söyletme özgürlüğünü kendimde gördüm, çünkü Edda’larda Odin, gelecekte gerçekleşecek her şeyi bilen tanrı olarak tasvir edilmiştir. Baldur’un hikâyesinde, *Younger Edda*’nın yazarı yerine Rydberg’i esas aldım. Rydberg, *Younger Edda*’nın yazarının birçok örnekte eski mitolojiden ayrıldığını, Baldur mitinde ise bu durumun özellikle göze çarptığını öne sürüyor. Ayrık hikâyelerden dramatik bir bütün yaratmak için bunları birleştirecek bazı bağlantılar kurmak, bazı karakterleri ise öne çıkarmak gerekiyordu. Esas karakter olarak Loki’yi seçtim. Rydberg tarafından betimlenen haliyle Thiası de önemli bir rol oynuyor. Eski hikâyelerde bayağı ya da şiirsellikten uzak olan her şey dışarıda bırakıldı; dışarıda bırakılanlardan daha fazlasıya hayal gücüm tarafından hikâyelere dahil edildi. Örneğin, “Odin Bilgelik İçin Mimir’e Gidiyor” isimli bölümün tek dayanağını, “Odin’in Rün Şarkısı”ndan alıntılanan dizeler oluşturuyor.

Sorularımı nezaketle cevaplayan ya da eleştirileriyle bana yardımcı olan herkese, en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

ŞİRİŞ

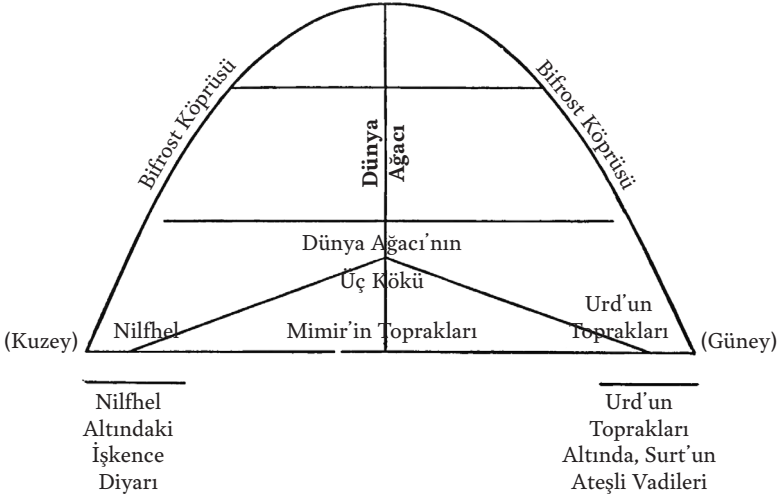
Yüzyıllar önce yaşayan atalarımız çok sayıda tanrıya inanıyordu. Gelgelelim bu tanrıların hikâyeleri, kutsal kitaplarda değil, insanların hafızasında yazılıydı. Çünkü o eski günlerde, Kuzey Avrupa'da yaşayan Tötonların yazılı bir dili yoktu*. Atalarımız, önceki nesillerden teslim aldıkları gelenekleri yüzyıllar boyunca çocuklarına aktardılar; ta ki Hıristiyanlık gelip bu kadim dinin yerini alana dek.

Ne var ki bundan sonra bile, sözü edilen tanrılara duyulan inanç, en ücra köşelerde varlığını sürdürmeye devam etti. En nihayetinde, İzlanda'da, bu tanrılarla ilgili hikâyelerin bazıları toplanarak yazıya geçirildi. Bunların yazıldığı kitaplara Edda adı veriliyor. İki tür Edda bulunuyor: Birincisi, şiirlerden oluşan *Elder Edda* veya diğer adıyla Saemund'un *Edda'sı*; diğeri ise nesir halinde yazılmış *Yeni Edda* veya diğer adıyla Snorre Sturleson'un *Edda'sı*.

İzlanda'da derlenen bu hikâyeler Avrupa'da yüzlerce yıl öncesinde anlatılan hikâyelere pek benzemiyor olabilir, çünkü ağızdan ağıza gerçekleşen akta-

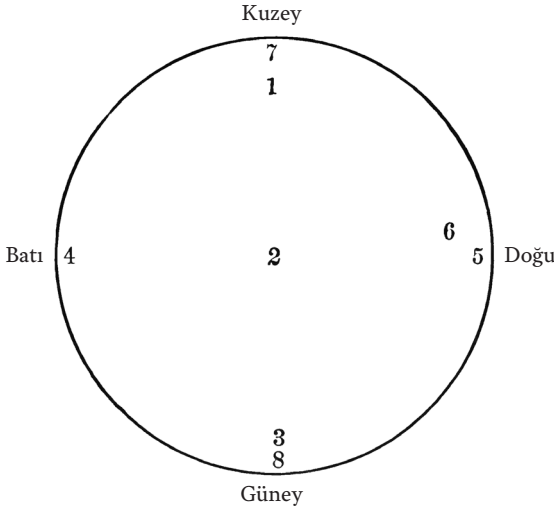
* Rün adı verilen birkaç harf vardı ki bu harflerin büyülu nitelikler taşıdığı düşünülüyordu. (yazarın notu)

rımlar her nesilde doğal olarak bir miktar değişikliğe uğrayacaktır. Yine de bu hikâyeler, savaşçı atalarımızın inandığı tanrıların gerçek özelliklerini bizlere genel itibarıyla sunuyorlar. Bu kitapta işlenen hikâyeler, büyük ölçüde, yukarıda anılan Edda'ları temel alıyor. Atalarımız, dünya hakkında çok az şey biliyorlardı, gördükleriyse Dünya'nın düz olduğunu düşünmelerine neden olmuştu; Dünya, Okyanus adını verdikleri bir nehir tarafından çevrelenen devasa, düz bir bölgeydi. Bir yerine, şu şekilde konumlanmış dokuz diyarın bulunduğu inaniyorlardı:

Giriş

Hepsinin üstünde, Odin ya da diğer adıyla Wodan tarafından hükmedilen; Æsir'in, yani tanrıların evi Asgard vardı. Hemen altında, etrafını Okyanus adı verilen nehrin çevrelediği, insanların dünyası Midgard geliyordu. Aynı düzlem üzerinde, Okyanus'un ötesinde ise üst dev diyarı Jotunheim bulunuyordu.

- (1) Niflhel ya da Niflheim'de bulunan, Yggdrasil'in kuzey kökünün altındaki Hvergelmir Kaynağı.
- (2) Yggdrasil'in orta kökünün altında, Mimir'in topraklarında bulunan Bilgelik Kuyusu.
- (3) Urd'un topraklarında, Yggdrasil'in güney kökünün altındaki kuyu.
- (4) Vanir'in yurdu.
- (5) Mimir'in topraklarında yaşayan elflerin yurdu.
- (6) Baldur'un Asmégir'le birlikte yaşadığı kale.
- (7) Bifrost'un Heimdall tarafından korunan kuzey ucu.
- (8) Bifrost'un Urd'un kuyusu yakınlarında bulunan güney ucu.

Bunların çok altında ise yeraltı diyarı uzanıyordu, üstündeki diyarlara kıyasla çok daha geniş topraklara sahipti; ayrıca dokuz diyarın dördüne ev sahipliği yapıyordu. Kuzeyde alt dev diyarı, soğuk, karanlık ve puslu Niflheim vardı. Güneyde Urd ve iki kız kardeşi, ölümler krallığına hükmediyordu. Bu iki bölge arasında ise Mimir'in toprakları bulunuyordu, burada yaşlı bilge devin yanı sıra birçok yüce yaratık varlığını sürdürüyordu. Bu yaratıklardan bazıları Gece (kadim ana), aydınlık Gündüz ve şafak elfi Delling'di.

Güneş ve Ay'ın bile evleri oradaydı, bazı bölgelerinde ise elfler ve cüceler yaşıyordu. Mimir'in topraklarının batısı, Æsir'e akraba olan asil ırk Vanir'in yuvasıydı. Vanir'in bazı üyeleri Asgard'da da yaşıyordu.

Daha aşağıda bulunan bölgeler de vardı: Urd'un toprakları altında bulunan yeraltı ateşi toprakları (Surt'un derin ateş vadileri) ve Niflheim'in altındaki işkence diyarı.

Tüm bu diyarları iki şey birleştiriyordu: Bir ağaç ve bir köprü.

Titrek köprü Bifrost'un* azametli kemeri Asgard'ın üzerinden geçiyor, kuzey ucu Niflheim dağlarına, güney ucu ise Urd'un topraklarına ulaşıyordu. Bifrost, Urd'un topraklarındaki mahkeme salonuna her gün giden tanrılar için çok kullanışlı bir köprüydü; ancak düşman devler onun yardımıyla Asgard'a geçmesinler diye dikkatle gözetilmeliydi.

* Rydberg, Bifrost'un aslında gökkuşağı değil, Samanyolu olduğunu iddia etmektedir. (y. n.)

Saf ve bilge bir Van olan Heimdall, bu köprünün kuzey ucunu kolluyordu. Kulakları öylesine hassastı ki çimlerin bitişini, koyunların sırtında gürleşen kılların sesini duyabiliyordu; üstelik kuşlardan bile daha az uyuyordu.

Dokuz diyarı bağlayan ağaca Yggdrasil* diyorlardı. Üç ana kökü, yeraltı diyarında bulunan üç kaynakla sulanıyordu. Bu ağacın kökçükleri Surt'un derin vadilerine ve işkence diyarına kadar ulaşıyordu. Bu muhteşem ağacın dalları en ücra topraklara bile uzanıyor, özüyle her yere hayat taşıyordu. Yılanlar onun kökleriyle besleniyor; geyikler, sincaplar ve kuşlar onun dalları arasında yaşıyordu. Asgard'ın çok çok üstünde yer alan en üstteki dalında ise horoz Vidofnir tüm ışığıyla göz alıyordu. Yggdrasil, tam anlamıyla bir "hayat ağacı"ydı.

Şu Kuzeyli insanlar, çok tuhaf bir yaratılış hikâyesine inanıyorlardı. Bununla beraber bu hikâye çok, çok eski olduğu için bir hayli ilginçtir.

Başlangıçta iki diyar vardı: Kuzeyde donduran sis diyarı; güneyde ise hırçın alev diyarı. Bu iki bölge arasında da geniş boşluk Ginungagap bulunuyordu; her yanı karanlık ve bomboştı.

Soğuk diyar Niflheim'de bulunan büyük bir kaynaktan on iki nehir doğdu. Bu nehirlerden bazıları boşluğa doğru akmaya başladı ve Niflheim'e yakın olan bölgeyi donmuş buhar tabakalarıyla doldurdu. Ateş diyarı Muspelheim'de ise alevler öylesine hırçın-

* Yggdrasil, bir dişbudak ağacıydı. (y. n.)

dı ki Ginungagap'a doğru saçılmaya başladılar, yanlarında bir dolu kıvılcımı taşıyorlardı. En sonunda bu kıvılcımlar donmuş buhar tabakasıyla buluştu ve kocaman bir dev ortaya çıktı. Bu devin adı Ymir'di.

Bu dizeler, eski şiiirlerden birinin tercümesinden alınmıştır:

*Kadim zamanlarda Ymir'in
ne kumda ne denizde
ne de buz gibi dalgalarda
yaşadığı bir zaman vardı;
dünya yoktu
gökler de öyle,
sadece kaos dolu bir boşluk.
Böyleydi işte
Bur'un oğulları gelip
gökkubbeyi yükseltmeden önce
orta dünyayı şekillendiren de
bu asil varlıklardı yine*.*

Ymir'in yaratılışından çok kısa bir zaman sonra bir inek, Audhumla, ortaya çıktı ve dev Ymir bu ineğin sütüyle beslendi. İnek, donmuş buhar kütlelerini yalamaya başladı, zira bunlar esasında tuzdu. Audhumla buzları yalarken, ilk akşam, bir adamın saçı görüldü, ikinci akşam başı görüldü, üçüncü akşamda ise adam tümünden görünür hale geldi. Adı Bur'du. Oldukça heybetli, hoş bir adamdı; epey de güçlüydü. Bor adında bir oğlu vardı.

* "Volüspa", Saemund'un *Edda*'sı (çev. Thorpe). (y. n.)

Giriş

Muazzam dev Ymir'in kolunun altından biri oğlan, biri kız iki çocuk peydah oldu. Onlar da devdi, yine de özlerinde iyilik vardı; birçok müthiş canlının atası oldular. Erkek çocuk Mimir, büyüyüp tüm Dokuz Diyar'ın en bilgisi oldu. Ne yazık ki büyük bir savaşta hayatını kaybetti. Odin, Mimir'in başını kesip sakladı; bu baş da sanki Mimir'in kendisi hayattaymış gibi Odin'e güzel tavsiyeler vermeye devam etti. Yüce tanrıça Gece, Ymir'in kızıydı. Ymir'in kolunun altından doğan kızın adıysa Bestla'ydı. Bu kız, Odin'in annesiydi.

Mimir ve Bestla'dan iyi ve bilge devler, Ymir'in altı başlı oğlunun soyundan ise kötü devler ve yaratıklar türüyordu. Bu yaratık, Ymir'in ayağından peydah olmuştu. Onun soyundan gelenler o kadar güçlüydü ki en sonunda Odin'i yenip dünyanın yıkımına sebep olacaklardı. Gelgelelim tanrıların çöküşü, biraz da kendi eksikliklerinden dolayı gerçekleşecekti; çünkü kendilerine karşı büyüyen kötülük tohumlarına karşı koyacak kadar güçlü ve asil değillerdi.

Odin ve iki erkek kardeşi, Dev Ymir'i katledip bedenini boşluğun ortasına taşıdılar. Ymir'in bedeninden evreni yarattılar.

*Ymir'in etinden toprağı,
kemiklerinden tepeleri,
kafatasından gökkubbeyi,
o buz gibi dev kanından ise
denizi yarattılar*.*

* "The Lay of Vafthrúndir", Saemund'un *Edda*'sı (çev. Thorpe). (y. n.)

Ymir'in beyninden "hüzün bulutları" yaratıldı. Ginungagap'ın içine doğru uçan kıvılcımlardan bazıları ise gökkubbeye yerleştirildi, insanlar da bu kıvılcımlara yıldız adını verdiler.

Bir gün Odin ve erkek kardeşleri*, denize yakın bir yerde yürürken iki ağaca rastladılar; biri dışbüdak, diğeri karaağaçtı. Bu ağaçlardan ilk insanları (bir kadın ve bir erkek) yarattılar.

*Toprakta buldular,
kaderin boşluğu
Ask ve Embla'yı
neredeysen cansız bir halde.
Ruhları yoktu,
duyuları yoktu,
kanları ya da itici bir güçleri de yoktu,
renkleri bile soluktu.
Odin verdi ruhu,
Hœnir verdi duyuyu,
Lodur verdi kanı
ve rengi, canlılık dolu**.*

Ymir öldürüldükten sonra bedeni, elfler ve cücelerle dolup taşmaya başladı; bu yaratıklar tanrılar tarafından yaratılmamışlardı.

Avrupa'da insanlığın Thor ve Odin'e inandığı

* Rydberg'e göre Hœnir ve Lodur, Odin'in kardeşleri Vili ve Ve'yle aynı kişilerdir. (y. n.)

** "Volüspa", Saemund'un *Edda'sı* (çev. Thorpe). (y. n.)